

ELÍSABET GUNNARSDÓTTIR

SMIÐJA Í HÖNNUN OG HANDVERKI

Fræðslumiðstöð Vestfjarða átti snemma árs 2012 frumkvæði að því að skrifuð var 120 kennslustunda námskrá fyrir Smiðju í hönnun og handverki í samvinnu við Fræðslumiðstöð atvinnulífsins, FA. Námskráin byggist á svokallaðri Opinni smiðju sem mennta- og menningarmálaráðuneytið hafði heimilað til tilraunakennslu í eitt ár. Smiðjan er skipulögð í tveimur 60 kennslustunda lotum og heimilt er að meta smiðjuna til allt að 10 eininga á framhaldsskólastigi. Fræðslumiðstöð Vestfjarða fól greinarhöfundu að skrifa námslýsingu fyrir smiðjuna og að stýra kennslu hennar.

Við mótun kennsluáferða og uppbyggingu og val á viðfangsefnum var tekið mið af reynslu sem höfundur hafði aflað sér við rekstur og uppbyggingu tveggja alþjóðlegra listamiðstöðva á árunum 2003–2011, annarri á vesturströnd Noregs og hinna á austurströnd Kanada. Við báðar þessar listamiðstöðvar voru þróuð nýsköpunarverkefni þar sem leitt var saman handverksfólk með staðbundna þekkingu og reynslu annars vegar og alþjóðlegir listamenn og hönnuðir hins vegar. Búin voru til verkefni þar sem fólk úr báðum hópum vann saman á jafnréttisgrundvelli og þróaði nýjar aðferðir við hugmyndavinnu í þeim tilgangi að finna hefðbundnu handverki nýtt hlutverk.

Elísabet Gunnarsdóttir

TVÆR SMIÐJUR FYRIR VESTAN

Smiðjan í hönnun og handverki var kennd í tilraunaskyni á Ísafirði í febrúar á þessu ári og í maí á Bíldudal. Þátttakendur voru flestir atvinnuleitendur og komu fyrir milligöngu Vinnu-
málastofnunar. Þeir voru á aldrinum 22– 68 ára, 22 konur og 5 karlar, álíka margir á hvorum stað. Einn þátttakanda var með háskólapróf, tveir með stúdentspróf eða sambærilega

menntun en hinir höfðu ekki próf úr framhaldsskóla. Þátttakendur í smiðjunum voru leiddir í gegnum fjögurra vikna vinnuferli um nýsköpun í gerð söluvarnings fyrir ferðamenn á Vestfjörðum, grundvallað á einu höfuðþema á hvorum stað. Á Ísafirði var höfuðþemað vestfirska skatan og á Bíldudal var höfuðþemað aðalbláber.

Kennt var í tveimur tveggja vikna lotum sem hvor um sig var 60 kennslustundir. Í fyrri lotunni fengu nemendur innsýn

Lögð er áhersla á að þátttakendur í smiðjunni fari saman í skoðunarferðir.

Samvera og upplifun eru mikilvægur hluti af sköpunarferlinu.

Fjölmargin sérfræðingar á ýmsum sviðum koma að smiðjunni með ýmsum hætti.

Í aðferðafræði hönnuða og handverksfólks auk þess sem þeir lærðu að skilgreina ýmis hugtök og nýta sér vinnudagbók/skissubók til að safna upplýsingum og þróa hugmyndir. Í seinni lotunni nýttu nemendur sér það sem þeir lærðu í fyrri lotunni til að hanna og búa til prufueintök til framleiðslu.

Farið var í skoðunarferðir og fjölmargin sérfræðingar kallaðir til, ýmist til að halda stuttar kynningar og fyrirlestra eða til að kenna ákveðið handverk, aðferðafræði og/ eða meðferð efnis. Einnig var fjallað um ýmsar aðferðir við markaðssetningu, gæðaeftirlit og vörubrún.

Nemendurnir fóru saman í gegnum ferli þar sem þeir skoðuðu og greindu helstu sérkenni fjórðungsins, kortlögðu mögulega sölustaði, rannsökuðu viðfangsefnið – skötuna og aðalbláberin – frá ýmsum hliðum, kynntu sér stöðu og þróun ferðapjónustunnar á svæðinu og sköpuðu eigin útfærslur af söluvarningi sem féllu að þemanu sem unnið var með.

Í lokin var haldinn opinn kynningarfundur þar sem ferli og aðferðafræði smiðjunnar var kynnt almenningi og hver og einn þátttakandi sýndi prufueintök og sagði frá sínu verkefni.

ÁHERSLUR

Eins og áður sagði voru þátttakendur á ýmsum aldri og með ólíkan bakgrunn og reynsluheim. Við framkvæmd smiðjunnar var lögð áhersla á að leiða allan hópinn saman í gegnum ferlið en jafnframt að leyfa hverjum og einum að njóta sín. Tekið var mið af því hve þarfir og eðli einstaklinga er mismunandi, vinnan var aðlöguð hverjum og einum eins og kostur var og fylgst með því að allir væru virkir allan tímann. Þátttakendur unnu ýmist sjálfstætt, tveir eða fleiri saman eða allur hópurinn sem ein heild. Við kennsluna var lögð áhersla á samhjálp, samvinnu og jafningjafræðslu. Dregin var fram eftir fremsta megni sérþekking hvers og eins og henni komið á framfæri þar sem við átti.

„Áttatíu prósent velgenginnar felst í því að mæta á staðinn,“ er haft eftir frægum manni (eða konu). Mætingarskylda í smiðjunni var 80% að lágmarki og án þessa ákvæðis myndu kennsluáðferðir smiðjunnar ekki nýttast sem skyldi og skila litlum árangri. Stundataflan var í daglegri endurskoðun og mikilvægt reyndist að aðlaga hana aðstæðum reglulega; framvindu verkefnisins, einstaklingunum sem að því komu og því umhverfi sem unnið var í.

Afar brýnt er að þeir sem leiða verkefni af þessum toga hafi góða reynslu af skapandi verkefnum sem byggjast á jafningjafræðslu, að þeir hafi kunnáttu til að leiða breiðan hóp einstaklinga með ólíkan bakgrunn og reynsluheim og þekki menningarsvæðið sem unnið er með, innviði þess, mannauð og möguleika.

ÚTKOMA

Almenn ánægja var meðal þátttakenda með smiðjuna, bæði skipulag hennar og allt það efni sem þeir náðu að til-einka sér með því að vera leiddir í gegnum ferlið. Það þótti mjög gefandi að fá að vinna með efnivið og hugmyndir úr nærumhverfinu. Eins var mikil ánægja með alla þá hönnuði, handverksfólk og sérfræðinga á ýmsum sviðum sem komu að smiðjunni með ýmiss konar handleiðslu og fróðleik.

Leiðsagnarmatið, sem unnið var eftir, reyndist hins vegar of margþætt og flókið. Við vinnuferli af þessu tagi þarf skýrslugerð að vera hófleg og hnitmiðuð. Ef of mikill tími fer

í skrifleg verkefni tekur það frá starfsorkunni og sköpunargleðinni sem felst í að skoða, ræða saman og að búa eitt-hvað til.

Flestir sem tóku þátt í verkefninu fengu tilfinningu fyrir því að það sem þeir unnu að gæti skilað árangri; að þeir væru að vinna samfélaginu gagn um leið og þeir fengju að vaxa sjálfir af verkum sínum.

Þátttakendur kunnu vel að meta að fá tækifæri til að:

- vinna með sögu sína, rætur og menningu,
- nýta þekkingu sína og hæfileika og byggja áfram á því sem er þegar til staðar,
- vinna að verkefni sem er sýnilegt, er þeirra, hefur tilgang og getur skilað ávinningi,
- miðla öðrum af þekkingu sinni,
- leggja sitt af mörkum til samfélagsins.

Þátttakendur í smiðjunum tveimur fengu þjálfun í að þroska hugmyndir í hóp og meta eigin hugmyndir til jafns við annarra á opinn og fordómalausán hátt. Afar áberandi var hve margir einstaklingar virtust vaxa af öryggi á þessum fjórum vikum og ná smám saman að þroska með sér heilbrigðara sjálfstraust.

UM HÖFUNDINN

Elisabet Gunnardóttir er arkitekt að mennt og rak teiknistofu á Ísafirði til margra ára. Undanfarinn áratug hefur hún verið búsett erlendis þar sem hún stýrði listastofnun á vegum Norrænu ráðherranefndarinnar á vesturströnd Noregs og byggði upp og stjórnaði annarri slíkri á austurströnd Kanada.